

4 MENNTUN Í FERÐAÐJÓNUSTU

Lykilatriði:

- Góð menntun í öllum greinum sem lúta að ferðaþjónustu á Snæfellsnesi
- Ferðaþjónustuaðilar hafa tryggan aðgang að ráðgjöf er varðar atvinnugreinina
- Sveitarstjórnir á Snæfellsnesi halda árlega ráðstefnu um ferðamál

Framboð á menntun sem tengist ferðaþjónustu hefur aukist töluvert á síðustu árum. Flestar námsleiðir gera þó ráð fyrir að viðkomandi hafi lokið stúdentsprófi. Skólar sem bjóða upp á nám í ferðamálafræðum eru jafnframt flestir starfræktir á stóréyjikursvæðinu eða á Norðurlandi. Því er talið heppilegt að leita leiða til þess á Snæfellsnesi að auka átthaga- og náttúrufræðifræðslu, tengja hana við nám barna, jafnvel í grunnskólum og bjóða upp á námsáfanga sem fjalla um staðbundna ferðaþjónustu á Snæfellsnesi í nýjum Framhaldsskóla Snæfellinga.

Með því að gera nemendur meðvitaðri um umhverfi sitt og kynna þeim þau atvinnutækifæri sem felast í ferðaþjónustu og þeim atvinnugreinum sem henni tengjast, eru meiri líkur á að þessi störf freisti þeirra að loknu grunnskólanámi. Jafnframt er lögð á það rík áhersla að hvatt sé til starfsnáms eins og matreiðslu- og framreiðslunáms, svo og starfsnáms fyrir aðila sem starfa hjá afþreyingarfyrirtækjum þar sem áhersla væri lögð á þjónustu, öryggismál og gæði, auk þekkingar á hópstjórn.

Mikilvægt er að leggja mikla áherslu á tungumálanám og færni nemenda í því að tjá sig á erlendu tungumáli. Í sjálfu sér eru allir á Snæfellsnesi í ferðaþjónustu, því þeir geta á einn eða annan hátt tengst ferðamanninum, þó ekki sé nema þegar hann sprýr til vegar. Málakunnátta er mikilvægur liður í sjálfbærri ferðaþjónustu, því hún eykur möguleika heimamanna á að skiljaugarheim, menningu og viðhorf gestanna og koma jafnframt því sama til skila frá heimamönnum. Til að hvetja nemendur til tungumálanáms mætti árlega veita sérstök tungumálaverðlaun á ýmsum stigum skólakerfisins á Snæfellsnesi.

4.1. Menntun:

Skólakerfi Snæfellinga býður upp á marga möguleika til menntunar fyrir ferðaþjónustuna. Hægt er að bjóða upp á ýmis verkefni og námsáfanga sem tengjast ferðaþjónustu bæði í Grunnskólum Snæfellsness og Framhaldsskóla Snæfellinga. Auk þess búa sveitarfélöginn flest svo vel að eiga fjarfundabúnað en í gegnum hann má stunda nám á framhaldsskóla- og háskólastigi eða sitja fræðslufundi og námskeið Símenntunarmiðstöðvar Vesturlands sem er mjög öflug.

Í mörgum tilvikum er ekki hægt að gera ráð fyrir því að minni fyrtæki í ferðaþjónustu á Snæfellsnesi standi undir þeim kostnaði að vera með fullmenntaða framreiðslu- eða matreiðslumeistara. *Sæmundur fróði*, deild sem starfrækt er innan Hótel- og matvælaskólans, býður hins vegar upp á styttri námskeið í matargerð og ýmsu öðru sem tengist gististaðarekstri og kennir námskeiðin hvar á landi sem er. Slíka þjónustu gæti Snæfellsnes nýtt sér í framtíðinni.

Einn skóli á Snæfellsnesi, Lýsuhólsskóli, hefur hlotið *Grænfánann* fyrir starf sitt að umhverfismálum. Þar eru bæði nemendur og kennarar sem búa yfir mikilli þekkingu á umhverfisvænum vörum, stöðlum og vottunarmerkjum og ótal öðrum þáttum umhverfismála. Nýta mætti þekkingu þeirra til að fræða bæði þá sem starfa nú þegar innan ferðaþjónustunnar, svo og þá sem hafa áhuga á að gera það.

Gera þarf ráð fyrir því að manna þurfi stöður í ferðaþjónustu á Snæfellsnesi með erlendi starfsfólk í komandi framtíð. Hingað til hefur ferðaþjónustan reitt sig mikið á skólafolk til sumarstarfs, en með styrra sumarfrí í skólum og lengingu ferðamannatímans er ljóst að leita þarf annað eftir starfskröftum. Erlenda starfsmenn þarf að mennta, bæði í sjálfbærri ferðaþjónustu svo og í náttúru Snæfellsness svo það geti svarað spurningum ferðamanna af kunnáttu og þekkingu þótt þeir séu nýkomnir til landsins. Huga þarf að því að halda námskeiðum fyrir þetta starfsfólk á vorin áður en ferðamannatíminn hefst.

Stefna:

- Lögð verði aukin áhersla á tungumálanám í skólum á Snæfellsnesi til að mæta þörfum ferðaþjónustunnar.
- Lögð verði aukin áhersla á starfsmenntun/verkgreinar í skólum á Snæfellsnesi í öllum þeim greinum sem lúta að sjálfbærri ferðaþjónustu.
- Lögð verði aukin áhersla á meiri kennslu/þekkingu á náttúrufræði í skólum með sérstaka áherslu á sjálfbæra ferðaþjónustu á Snæfellsnesi.
- Lögð verði aukin áhersla á það innan skóla á Snæfellsnesi að gera ferðaþjónustu að eftirsóttri atvinnugrein og valkosti í starfi að loknu námi.
- Reglulega verði boðið upp á ýmis endurmenntunarnámskeið á Snæfellsnesi í tengslum við sjálfbæra ferðaþjónustu.
- Gerð verði handbók með upplýsingum um sjálfbæra ferðaþjónustu og staðhætti á Snæfellsnesi, sem nota má við kennslu og þjálfun erlendra starfsmanna í ferðaþjónustu á nesinu.
- Skólafolk á Snæfellsnesi verði sérstaklega þjálfað til að taka að sér sumarstörf eða hlutastörf í sjálfbærri ferðaþjónustu.
- Ferðaþjónustuaðilar á Snæfellsnesi hafi tryggan aðgang að ráðgjöf er varðar atvinnugreinina.
- Upplýsingar og námsefni um ferðamál, markaðsmál, rekstur fyrirtækja, gæði og þjónustusamskipti verði gerð einstaklingum í ferðaþjónustu aðgengileg
- Haldið verði uppi öflugri fræðslu á Snæfellsnesi um umhverfismál og sjálfbæra ferðaþjónustu.
- Lögð verði áhersla á mikilvægi þess að kenna ferðamönnum umgengni um viðkvæma náttúru Snæfellsness, sérstaklega með tilliti til verndunar mosa og annars gróðurs.
- Lögð verði áhersla á það að efla almenna umhverfisvitund bæði heimamanna og ferðamanna.

4.2. Menntun leiðsögumanna:

Ljóst er að erfitt er að setja Snæfellsnesi stefnu um sjálfbæra ferðaþjónustu án þess að fræða samhliða því leiðsögumenn um ásetning yfirvalda. Jafnframt er mikilvægt að

hvetja heimamenn til að starfa sem staðarleiðsögumenn og veita þeim aðstöðu til menntunar og aukinnar þekkingar á svæðinu.

Stefna:

- Reglulega verði haldin námskeið fyrir leiðsögumenn sem vilja starfa á Snæfellsnesi og ferðaþjónustuaðilar hvattir til að notfæra sér þau.
- Ferðamála- og markaðsráð Snæfellsness sjái um að koma reglulega upplýsingum um stefnu stjórnvalda á Snæfellsnesi í ferðaþjónustu til Félags leiðsögumanna.
- Gerð verði *Handbók leiðsögumannsins*, sem fjallar á ítarlegan hátt um Snæfellsnes, helstu sérkenni þess og áhugaverða áningaráði.

Hvermis
er ósíði tilgj.

4.3. Sagnamenntun á Snæfellsnesi:

Tengsl Snæfellsness við Íslendinga sögurnar eru ótvírað, auk þess sem ~~hver einasti~~ ~~staður á Snæfellsnesi~~ ~~eiga~~ sér langa og litríka sögu allt frá landnámi, sem vert er að halda á lofti. Nú þegar búa margir eldri einstaklingar á Snæfellsnesi yfir mikilli þekkingu um sögu og staðhætti svæðisins. Mikilvægt er að þeir skili þessari þekkingu áfram til komandi kynslóða, en það er einmitt hluti af sjálfbærri þróun.

Stefna:

- Gert verði staðbundið kennsluefni um Snæfellsnes fyrir grunnskólanemendur, bæði í sögu og náttúrufræði.
- Eldri sagnamenn á Snæfellsnesi kenni yngra fólk að lesa í náttúru landsins og tengja hana sögum og sögnum frá fyrri tíð.

4.4. Upplýsingastreymi:

Þegar kemur að umræðu um upplýsingastreymi þarf að gera sér grein fyrir því að bæði er um að ræða upplýsingar til og frá aðilum utan Snæfellsness, en ekki síður upplýsingastreymi innan nessins. Þótt ótrúlegt megi virðast vill oft verða misbrestur á því að upplýsingar nái frá einum aðila til annars. Slíkt skapar tómarúm sem auðvelt er að fylla með ranghugmyndum og fyrr er varir er algengasti skilningurinn orðinn misskilningur. Mikilvægt er að koma í veg fyrir slíkt.

Stefna:

- Lögð verði áhersla á að ferðamálafulltrúi Vesturlands, í samráði við Ferðamálaráð og önnur samtök sem koma að ferðaþjónustu og rannsóknunum, kynni eða hvetji ferðaþjónustuaðila til að kynna sér niðurstöður allra helstu rannsókna sem gerðar eru á ferðamálum á Snæfellsnesi.
- Lögð verði áhersla á að auka upplýsingaflæði milli þeirra sem eru að vinna rannsóknavinnu og þeirra sem eru úti á akrinum, þannig að þeir síðar nefndu geti aðlagð starfsemi sína að breyttum markaðsforsendum og/eða upplýsingum.
- Sveitarfélögin á Snæfellsnesi standi árlega fyrir ráðstefnu um ferðamál. Tengja mætti hana veitingu umhverfisverðlauna og árlegri úttekt Green Globe 21 á Snæfellsnesi. Á ráðstefnunni verði farið yfir þann árangur sem náðst hefur, ný markmið kynnt, fjallað um kvartanir ferðamanna og tillögur að úrbótum.

Jafnframt gefst ferðaþjónustu- og framkvæmdaraðilum á Snæfellsnesi kostur á að kynna fyrirhugaðar framkvæmdir og uppbyggingu innan ferðaþjónustunnar á Snæfellsnesi.

4.5. Rannsóknir:

Á síðari árum hafa rannsóknir á ferðamálum á Íslandi aukist mjög. Ferðamálaráð stendur árlega fyrir umfangsmikilli rannsókn á ferðavenjum erlendra ferðamanna sem til Íslands koma. Ferðaþjónustuaðilar og aðrir þeir sem að skipulagsmálum ferðaþjónustu koma eiga greiðan aðgang að niðurstöðum rannsóknanna inni á vefsíði Ferðamálaráðs www.ferdamalarad.is. Elías Gíslason fulltrúi að upplýsinga- og þróunarsvið Ferðamálaráðs hefur bent á þann möguleika að svæði og sveitarfélög geti keypt sérspurningar inn í könnun Ferðamálaráðs. Væri það mun einfaldari og ódýrari leið að fara fyrir sveitarfélögum á Snæfellsnesi en að standa að eigin könnunum.

Jafnframt væri hægt að leita leiða til að stunda ýmis konar grunnrannsóknir sem tengjast ferðaþjónustu á Snæfellsnesi. Hugsanlega væri hægt að vinna þær í samvinnu við innlenda eða erlenda háskóla sem kenna ferðamálafræði eða vinna að sjálfbærri þróun.

Að auki þarf að efla markaðsrannsóknir á Snæfellsnesi. Þurfa þær einkum og sér í lagi að beinast að þekkingu á markhópum, auk þess sem kenna þarf leiðir til að ná sambandi við fleiri og sérhæfðari markhópa. Fjölgum þarf erlendum, sem innlendum ferðamönnum og kenna hvar ný markaðstækifæri liggja.

Stefna:

- Leitað verði árlega upplýsinga um niðurstöður í könnun Ferðamálaráðs um ferðavenjur erlendra ferðamanna.
- Markaðsrannsóknir á Snæfellsnesi verði efldar og tryggt að þeir sem stunda ferðaþjónustu fái allar upplýsingar um niðurstöður þeirra. Mikilvægt er að ferðaþjónustuaðilar þekki kröfur og væntingar markaðsins, svo og einkenni ferðaþjónustu sem atvinnugreinar.
- Fjárfest verði í grunnrannsóknum á náttúru Snæfellsness en slíkar rannsóknir skila arði til ferðaþjónustunnar.

5 SAMGÖNGUMÁL

Lykilatriði:

- Aðgengi ferðamannastaða bætt
- Gott fjarskiptasamband á Snæfellsnesi
- Úttekt á göngu- og reiðleiðum á Snæfellsnesi
- Sameiginleg áætlun um merkingar á Snæfellsnesi
- Allir aðalvegir á Snæfellsnesi með bundnu slitlagi
- Góðar aðkomuleiðir til landsins

Samgöngumál skipa stórt hlutverk í allri ferðapjónustu, því greiðar samgöngur auka möguleika ferðamanna á að komast frá einum stað til annars. Tíðar og góðar samgöngur til Íslands eru aðflutningsleið erlendra ferðamanna og tryggja aukið aðgengi að landinu. Þegar komið er til landsins tekur vegakerfið við, svo og innanlandsflug í þeim tilvikum sem það á við. Snæfellsnes treystir nær eingöngu á aðkomu ferðamanna um vegakerfið, þótt nokkur hluti komi með skipum. Miklar úrbætur hafa orðið í vegamálum Snæfellinga síðustu tíu ár eða svo. Stærsta breytingin er án efa tengd opnun Hvalfjarðarganga því með þeim styttist vegalengdin vestur á nes verulega. Líklegt er að ýmsar fyrirhugaðar breytingar á akstursleiðum út frá höfuðborgarsvæðinu á næstu árum eigi enn eftir að stytta leiðina.

5.1. Aðgengi ferðamannastaða:

Mikilvægt er að aðgengi ferðamannastaða sé gott, að við þá séu góð bílastæði og merkingar sem auðvelda fólk bæði að njóta staðarins og eins að rata. Jafnframt er nauðsynlegt að við fjölsóttustu ferðamannastaðina sé góður aðgangur að salernum. Við upphaf gönguleiða er mikilvægt að hafa bílastæði svo göngufólk geti skilið bifreiðar sínar eftir meðan á göngu stendur. Öll slík þjónusta eykur aðsókn ferðamanna og gerir dvöl þeirra á svæðinu ánægjulegri.

Stefna:

- Lagðir verði vegir að helstu áfangastöðum ferðamanna sem eru utan stofn- og tengivegasvæðisins og þeir lagðir bundnu slitlagi.
- Útskot og bílastæði meðfram vegum og við ferðamannastaði á Snæfellsnesi verði skipulögð um leið og vegir. Komið verði upp útskotum við eldri vegin til að bæta aðgengi ferðamanna að náttúruperlum og bæta aðstöðu þeirra til fuglaskoðunar.
- Malarvegum fer fækkandi en lögð verði áhersla á að halda í einhverja þeirra þar sem þeir eru hluti ákveðinnar upplifunar sem ferðamenn sækjast eftir. Sem dæmi má nefna Jökulhálsveg og veginn frá Skarðsvík út á Öndverðarnes.
- Góð salernisaðstaða verði við fjölsóttustu ferðamannastaði á Snæfellsnesi.
- Aðstaða til móttöku ferðamanna á skemmtiferðaskipum í Grundarfirði verði bætt og tryggt verði að þeir gestir sem með skipunum koma eigi val á að heimsækja og njóta nokkurra áfangastaða á Snæfellsnesi.
- Skemmtibátum verði gert hátt undir höfði í höfnum á Snæfellsnesi, t.d. með bættri aðstöðu.

5.2. Efnisnám:

Á sínum tíma gáfu Landsvirkjun, Landgræðslan, Samband íslenskra sveitarfélaga, Náttúruvernd ríkisins, Hafrannsóknarstofnun, Iðnaðarráðuneytið, Vegagerðin, Veiðimálastofnun, Veiðistjóraembættið og Siglingamálastofnun út um 30 blaðsíðna bók sem heitir *Námur – efnistaka og frágangur*. Þar er að finna upplýsingar um lög og reglur sem varða efnisnám. Við allar opinberar framkvæmdir er unnið eftir þeim.

Minniháttar efnistaka til eigin nota er heimil eiganda eða umráðamanni eignarlands án framkvæmdaleyfis sveitarstjórnar nema þegar um er að ræða efnistöku af svæðum sem lúta vernd samkvæmt náttúruverndarlögum.

Stefna:

- Sveitarfélög kynni og fylgi eftir reglum og lögum um efnisnám.
- Vegagerðin merki námur sem eru í notkun svo vegfarendur telji þar ekki vera um ófrágengnar námur að ræða.
- Verktakar, sveitarfélög og Vegagerðin á Snæfellsnesi fylgi reglum um efnisnám.
- Vegagerðin og Siglingamálastofnun fylgi reglum um grjótnám.
- Einstaklingar leiti tilskilinna framkvæmdaleyfa fyrir meiriháttar efnisnám í eigin landi.
- *þem skuli frein fólmálu til þárra er hessan á efnisnáru en þær hafi vinna sinni þannig til taka mið við.*

5.3. Fjarskipti:

Með tilkomu almennrar notkunar á farsínum treysta æ fleiri á gott fjarskiptasamband og líta á farsímann sem öryggistæki sitt. Stór hluti erlendra ferðamanna kemur til landsins með eign farsíma og treystir á að geta notað hann til að bóka gistingu, leita upplýsinga og kalla eftir hjálp komi eitthvað fyrir. Auk þess er meirihluti innlendra ferðamanna með farsíma. Því er gott fjarskiptasamband á Snæfellsnesi afar mikilvægt. Sem stendur eru nokkrir staðir á nesinu þar sem símasamband dettur tímabundið út og í Þjóðgarðinum Snæfellsjökli eru stór svæði án símasambands. Verði slys á þessu svæði getur tekið allt upp í tvær klukkustundir að fá hjálp á staðinn eins og einstakt tilvik í sumar/sýndi.

18.2003

Tilkoma Internetsins hefur rofið einangrun ferðapjónustuaðila í dreifbýli. Með góðri tengingu við netið eiga fyrirtæki möguleika á að kynna rekstur sinn, vera í tölvupóstsambandi við viðskiptamenn hvar sem er í heiminum og nota sér heimabankaþjónustu bankanna til að greiða reikninga og stunda önnur viðskipti. Góðar nettengingar eru þannig hluti af sjálfbærri þróun.

Stefna:

- Símasamband um farsímakerfið verði alls staðar gott á Snæfellsnesi.
- Allir aðilar í dreifibýli sem stunda ferðapjónustu eigi möguleika á góðri tengingu við Internetið.

5.4. Gönguleiðir/reiðleiðir:

Mikið vantar enn upp á gönguleiðir á Snæfellsnesi séu vel merktar eða að þau tækifæri sem felast í góðum gönguleiðum séu fullnýtt. Margir ómerktir slóðar og gamlar göngugötur liggja víðs vegar um nesið, en inn á milli er hægt að finna vel merktar eða stikaðar gönguleiðir. Við upphaf margra gönguleiða skortir bílastæði og tryggja þarf aðgengi ferðamenn að gönguleiðum m.a. með prílum yfir girðingar. Fram hafa komið hugmyndir um að hanna megi nýjan *Laugaveg* eftir endilöngum fjallagarði Snæfellsness og mörg tækifæri eru til að hanna gönguleiðir milli byggða þvert yfir Snæfellsnesfjallgarðinn. Gera þarf átak í því að kortleggja gönguleiðir og reiðleiðir á Snæfellsnesi og vinna síðan eftir heildrænni áætlun að lagningu eða úrbótum á þeim.

Skipulagning á gönguleiðum innan Þjóðgarðsins Snæfellsjökuls er í vinnslu en þar eru þegar nokkrar gönguleiðir merktar og aðrar stikaðar.

Mikil umferð hestamanna er um Snæfellsnes sunnanvert enda mjög vinsælt að ríða Löngufjörur. Reiðleiðin er samt ekki samfelld og þarfnaðast úrbóta með tengivegum.

Stefna:

- Gerð verði úttekt á reiðleiðum um Snæfellsnes og unnið kerfisbundið að því að samtengja þær og merkja.
- Gerð verði heildarúttekt á slóðum og ómerktum gönguleiðum á Snæfellsnesi. Í framhaldi af þeirri úttekt verði gerð framkvæmdaáætlun um uppbyggingu og merkingu gönguleiðanna.
- Unnið verði að skipulagningu og uppbyggingu göngustíga með tilliti til fjölda ferðamanna sem um þá fara. Taka þarf tillit til burðarþols landsins.
- Gefið verði út eitt kort yfir allar gönguleiðir á Snæfellsnesi.
- Gerð verði úttekt á mögulegum hjóreiðastígum á Snæfellsnesi og þeir merktir sem slíkir. Í sumum tilvikum gætu þeir samrýmst göngu- og/eða reiðleiðum.
- Lögð verði áhersla á að halda við vörðum og vörðuðum leiðum á Snæfellsnesi. Verði það gert undir eftirliti minjavarnar.
- Tryggja þarf að lögum um rétt almennings til umgengni um gamla aflagða vegi verði fylgt.

5.5. Lög og reglur:

Ýmis almenn lög og reglur koma beint eða óbeint við ferðapjónustu. Sama getur átt við um umferð farartækja. Í könnunum og almennri umræðu um umferð á Snæfellsjökli hafa komið fram kvartanir yfir umferð torfærubíla á Jöklinum, sem aka þá oft í þau för sem sleðar og troðarar hafa myndað og ætluð eru skipulögðum ferðum á Jökulinn. Umferð bílanna hefur leitt til hættuástands í förnum og smáslysa, þótt enn hafi verið hægt að forðast stórslys. Jafnframt hefur umferð bíla á jöklinum skapa hættuástand fyrir skíðafólk, sem lendir oft óvænt í hjólförum þeirra. Því er talið nauðsynlegt að settar verði reglur um umferð ökutækja á Jöklinum.

3

Sumir ferðamenn vilja aftur á móti enga umferð vélknúinna ökutækja um Jökulinn, en ljóst er að erfitt verður að mæta þörfum þeirra. Hugmyndir hafa þó komið fram um að hafa hálfan eða heilan dag einu sinni í viku, sem er án allrar umferðar vélknúinna

ökutækja um Jökulinn og geta þá göngumenn verið þar á ferð og notið náttúrunnar án hávaða- og loftmengunar frá vélknúnum farartækjum. Myndi þetta henta einkar vel ef einhver tæki að sér að skipuleggja gönguferðir með leiðsögn á Jökulinn, en slíka þjónustu vantar sárlega.

Lausaganga stórgripa hefur oft valdið slysum hér á landi og eithvað er um að stórgripir gangi lausir á Snæfellsnesi. Mikilvægt er að banni við lausagöngunni sé fylgt vel eftir til að tryggja öryggi ferðamanna.

Talað er um það innan ferðaþjónustunnar að skemmtiferðaskip séu einhver mesti mengunarvaldur í greininni. Mörg þeirra losa sig við sorp að nóttu til beint í hafið og dæmi eru um að eitt skemmtiferðaskip hafi losað sig við átta þúsund glerflöskur á einni nóttu í Karabíahafinu. Tryggja þarf með reglugerðum og stefnu sveitarfélaga að fjölgun á heimsóknum skemmtiferðaskipa til Snæfellsness valdi ekki umhverfismengun eða –slysum sem erfitt verður að fást við eftir á.

Stefna:

- Banni við lausagöngu stórgripa á Snæfellsnesi verði fylgt eftir af viðkomandi yfirvöldum.
- Mótuð verði stefna á Snæfellsnesi um sorplosun skemmtiferðaskipa í landi og við land.
- Þjóðgarðurinn Snæfellsjökull setji reglur um umferð farartækja á Snæfellsjökli.

5.6. Merkingar:

Hvað með 33.

Góðar merkingar sem falla vel inn í umhverfið og veita í senn fræðslu og leiðbeiningar, glæða góða ferðamannastaði lífi og gefa þeim meira gildi í hugum ferðamannsins. Leiðamerkingar og merkingar á bæjum meðfram þjóðveginum eru nauðsynlegar, en auk þess þarf að merkja sérstaka ferðamannastaði með upplýsingaskiltum, söguskiltum, jarðfræðiskiltum og örnefnaskiltum.

Stefna:

- Gerð verði sameiginlega áætlun um forgangsröðun merkinga á Snæfellsnesi, þar sem jafnvægis er gætt í staðsetningu og útliti merkinga.
- Söguskilti verði á helstu ferðamannastöðum á Snæfellsnesi, svo og önnur kort og skilti sem fræða um landið, jarðfræði þess og staðhætti.
- Merkingar við Borgarnes verði bættar svo og við aðrar leiðir sem liggja inn á Snæfellsnes.

5.7. Samgöngur:

Samgöngur að Snæfellsnesi snúa ekki bara að ástandi vega þar heldur einnig að aðkomuleiðum til landsins. Því hafa góðar flugsamgöngur til Íslands, svo og reglubundnar ferjusiglingar Norrænu mikil áhrif á aðgengi erlendra ferðamanna að Snæfellsnesi. Sætaframboð, verð á farmiðum, tíðni ferða og fjöldi brottfararstaða erlendis ræður miklu um það aðgengi sem erlendir ferðamenn hafa að landinu. Vegir og merkingar skipta svo mestu máli þegar haldið er út fyrir mörk Reykjavíkurborgar.

Góð umferðarmiðstöð í Reykjavík sem myndi tengja saman flug og samgöngur með rútum er líka mikilvægur þáttur í að efla Snæfellsnes sem ferðamannastað.

Stefna:

- Allir aðalvegir á Snæfellsnesi verði með bundnu slitlagi.
- Sumarvegir verði endurbættir og lagfærðir, bæði til að taka við meiri umferð og eins til að tryggja öryggi vegfarenda.
- Lögð verði áhersla á að kynna hina ýmsu möguleika á hringakstri um Snæfellsnes.
- Tveir góðir flugvellir verði á Snæfellsnesi sem tryggt er stöðugt viðhald á.
- Lögð verði áhersla á að hafa áfram flugvöll fyrir innanlandsflug í Reykjavík.[?]
- Reglulegar rútuferðir verði um hringleiðina á Snæfellsnesi yfir sumartímann.
- Lögð verði áhersla á að útrýma einbreiðum brúm á Snæfellsnesi.

6 BYGGÐAMÁL

Lykilatriði:

- Sameining sveitarfélaga á Snæfellsnesi
- Snæfellsnes er áhugavert búsetusvæði
- Góðir menntunarmöguleikar á Snæfellsnesi
- Uppbygging á sjálfbærum iðnaði

Ýmsir grunnþættir þurfa að vera til staðar í hverju samfélagi svo það teljist áhugavert búsetusvæði, svo sem góð atvinna, ýmis félagsleg þjónusta, góðir skólar og áhugavert samfélag. Sveitarfélögin á Snæfellsnesi starfa öll samkvæmt Staðardagskrá 21 og stefna að sjálfbæru samfélagi og því eru helstu grunnþættir að áhugaverðu búsetusvæði annað hvort þegar til staðar eða í vinnslu.

Í sjálfbæru samfélagi er eðlilegt að þróist vistvænn iðnaður og atvinnugreinar sem leggja áherslu á sjálfbæra þróun eins og ferðaþjónusta. Ýmis svæði á Íslandi leggja áherslu á stóriðju, en hér á Snæfellsnesi er talið rétt að kalla ekki eftir henni en leggja frekar áherslu á sjálfbæra þróun í öllum atvinnugreinum.

6.1. Sameining sveitarfélaga:

Við vinnu að þessu verkefni hefur komið í ljós að sveitarfélögin eiga margra sameiginlegra hagsmuna að gæta og geta auðveldlega starfað saman. Sem ein heild eru sveitarfélögin mun sterkari en fimm litlar einingar. Sameiningin myndi líka auðvelda allt ákvarðanatökuferli.

Stefna:

- Sveitarfélög á Snæfellsnesi sameinist í eitt sveitarfélag.

6.2. Gott búsetusvæði:

Flestir þeir sem búa á Snæfellsnesi eru sammála um að þar sé gott að búa, en til að efla þar búsetu og byggja upp fleiri atvinnugreinar þarf svæðið að leggja sig fram um að laða til sín íbúa. Með auknum menntunarmöguleikum í heimabyggð svo og aukinni áherslu á uppbyggingu á vistvænum iðnaði ætti að vera hægt að gera Snæfellsnes að enn betra búsetusvæði.

Stefna:

- Snæfellsnes verði áhugaverður búsetukostur, einkum og sér í lagi vegna blómlegrar atvinnuuppbyggingar og góðra menntunarmöguleika í heimabyggð.

6.3. Sjálfbærar atvinnugreinar:

Víða um heim, þar sem unnið hefur verið að uppbyggingu sjálfbærrar ferðaþjónustu hefur hluti af uppbyggingunni falist í því að skapa atvinnu í fyrirtækjum sem styðja við ferðaþjónustu. Er þar um að ræða fyrirtæki sem veita ferðaþjónustufyrirtækjunum sjálfum þjónustu eins og til dæmis með framleiðslu á grænmeti, kjöti, fiski eða öðrum matvælum sem greinin hefur þörf fyrir. Einnig hefur orðið blómleg þróun í uppbyggingu fyrirtækja eða heimaframleiðslu minjagripa, sem seldir eru beint til ferðamannanna. Þannig hafa skapast mörg atvinnutækifæri í kringum uppbyggingu á sjálfbærri ferðaþjónustu.

Stefna:

- Leitað verði til stjórnvalda um stuðning við uppbyggingu á sjálfbærum iðnaði og samfélagi sem byggir sitt á smáiðnaði í fyrirtækjum sem leggja áherslu á virka umhverfisstjórnunarstefnu og sjálfbæra þróun.
- Hvatt verði til þess að þau fyrirtæki sem nú starfa á Snæfellsnesi taki upp sjálfbæra stefnu í rekstri.

7 SKIPULAG FERÐAMÁLA

Lykilatriði:

- Snæfellsnes sé kynnt innanlands og erlendis í samræmi við stefnu sveitarstjórna í sjálfbærri ferðaþjónustu
- Samstarf sveitarfélaga og íbúafélaga á Snæfellsnesi aukist
- Aukið samstarf og samræming í ferðaþjónustu á Snæfellsnesi
- Heildarstefna í safnamálum á Snæfellsnesi

Endurmeta þarf skipulag ferðamála á Snæfellsnesi og efla aðkomu og skilning sveitarstjórna á þeirri atvinnugrein sem ferðaþjónusta er. Ferðaþjónusta þarf að njóta virðingar sem atvinnugrein þótt enn sem komið sé hún að mestu leyti aðeins stunduð hluta úr ári. Á undanförnum árum hefur ferðamannatíminn lengst verulega og með auknu markaðsátaki og sameiginlegri markaðsvinnu eru líkur á að hægt sé að nýta betur jaðartímana og hefja skipulagningu á ferðum á lágonn. Hér gildir að vinna skref fyrir skref að framgangi mála og líta á hvert skref sem áfangasigur.

7.1. Skipulag ferðamála á landsvísu:

Kynning á Íslandi sem ferðamannalandi fer fram hjá Ferðamálaráði Íslands, sem heyrir undir Samgönguráðuneytið, en það er einnig ráðuneyti ferðamála. Með auknu samstarfi við Ferðamálaráð Íslands væri hægt að koma breyttum áherslum í ferðaþjónustu á Snæfellsnesi á framfæri og gera ráð fyrir að þær yrðu kynntar erlendis.

Stefna:

- Ferðamálaráð Íslands hafi samráð við Ferðamála- og markaðsráð Snæfellsness um allt kynningarefnni sem fjallar um Snæfellsnes, til að þess sé gætt að kynningin sé í samræmi við stefnumörkun svæðisins.

7.2. Skipulag ferðamála á Snæfellsnesi:

Ljóst er að samhlíða undirbúningsvinnu fyrir vottun Green Globe 21 gefst kjörið tækifæri til að endurmeta og gera breytingar á skipulagi ferðamála á Snæfellsnesi. Sú skipulagning snýr meðal annars að dreifingu upplýsinga, skipulagi kynningar- og markaðsmála, heildarímynd Snæfellsness, bættum tengslum milli ferðaþjónustuaðila og sveitarstjórna og aukinni aðkomu sveitastjórna að greininni.

Stefna:

- Samstarf milli íbúafélaga og sveitarfélaga á Snæfellsnesi verði aukið.
- Lögð verði áhersla á aukið samstarf og samræmingu í ferðaþjónustu á Snæfellsnesi.
- Sveitarfélög á Snæfellsnesi marki sér skýra stefnu og setji reglur um umgengni ferðamannastaða á Snæfellsnesi.
- Stýrihópur Green Globe 21 á Snæfellsnesi verði að Ferðamála- og markaðsráði Snæfellsness.

- Hlutverk Ferðamálasamtaka Snæfellsness verði endurmetið í tengslum við stofnun Ferðamála- og markaðsráðs Snæfellsness.
- Lögð verði áhersla á að Vegamót gegni lykilhlutverki sem upplýsingamiðstöð eða *andlit* Snæfellsness þar sem flestir ferðamenn sem koma inn á svæðið fara þar um.
- Upplýsingamiðstöðvar á Snæfellsnesi verði efldar.
- Gera þarf upplýsingar um ferðamál á Snæfellsnesi aðgengilegri víðar en í hefðbundnum upplýsingamiðstöðvum, t.d. á bensínstöðvum.
- Upplýsingum um Snæfellsnes verði dreift skipulega til erlendra sem og innlendra ferðaskipuleggjenda og kaupenda á ferðum til Íslands.
- Unnið verði skipulega að því að byggja upp náið samstarf milli ferðaþjónustuaðila sem starfa á Snæfellsnesi.

7.3. Safnamál:

Nokkuð mörg söfn eru starfrækt á Snæfellsnesi, bæði byggðasöfn svo og menningar- og sögusöfn. Safnastarf hefur eflst á undanförnum árum og er þess að vænta heimsóknir í söfnin verði æ fleiri á næstu árum í samræmi við aukinn fjölda ferðamanna. Því er mikilvægt að efla gæði safnanna og jafnframt að markaðssetja þau í auknum mæli. Innan veggja safnanna ætti að vera að finna upplýsingar og skyringar á sýningargripum á a.m.k. tveimur tungumálum, auk þess sem hægt sé að fá leiðsögn hjá starfsmanni safnsins.

Margir ferðamenn koma á áfangastað seint að kvöldi og leggja af stað snemma næsta morgun. Þau söfn sem staðsett eru í nágrenni við gististaði ættu því að geta markaðssett kvöldopnun, þótt ekki væri nema nokkur kvöld í viku og náð þannig til sín gestum sem fara á rölt eftir kvöldmat.

Gestastofa Þjóðgarðsins Snæfellsjökuls opnar á Hellnum næsta vor og með því munu tengsl ferðamanna við Þjóðgarðinn aukast, svo og upplýsingaflæði til þeirra.

Stefna:

- Gerð verði heildarstefna í safnamálum á Snæfellsnesi.
- Lögð verði sérstök áhersla á að kynna söfnin á Snæfellsnesi fyrir ferðamönnum og tekur opnunartími þeirra mið af þörfum ferðamanna.
- Lögð verði sérstök áhersla á að kynningarefni og merkingar í söfnum á Snæfellsnesi verði á a.m.k. tveimur tungumálum, íslensku og ensku.

8 REKSTRARUMHVERFI

Lykilatriði:

- Aukin arðsemi ferðaþjónustufyrirtækja
- Ferðaþjónusta er atvinnugrein sem þarf uppbyggingartíma
- Kynna þarf margfeldisáhrif ferðaþjónustu á aðrar atvinnugreinar á Snæfellsnesi
- Lengja þarf lán til ferðaþjónustu og lækka vexti
- Sveitarstjórnir á Snæfellsnesi laði til sín frumkvöðla í ferðaþjónustu

Stór hluti ferðaþjónustufyrirtækja á Snæfellsnesi hefur byggst upp á síðustu fimm til tíu árum. Svo hröð uppbygging krefst gífurlegs fjármagns og óeiningjarns vinnuframlags hjá þeim frumherjum sem að henni standa. Ljóst er að rekstrarumhverfi ferðaþjónustu er erfitt. Ferðamannatíminn er stuttur og mjög árstíðabundinn, en reka þarf fasteignir allt árið svo þær séu til staðar þegar ferðamannatíminn hefst á ný.

Lán hafa verið stutt og lítið er um að þolinmótt fjármagn renni til fjárfestingar í ferðaþjónustu á Snæfellsnesi. Flestir eru sammála um að gefa þurfi ferðaþjónustuaðilum kost á lengri lánum. Jafnframt er talið að lækka þurfi vexti af lánum til ferðaþjónustunnar og auka styrki til nýsköpunar, aðlögunar og undirbúnings í greininni. Þar sem flest ferðaþjónustufyrirtæki starfa aðeins 4-5 mánuði á ári þyrftu þau að búa við önnur lánskjör en fyrirtæki sem starfa á ársgrundvelli. Jafnframt þyrfti að huga að sértækum aðgerðum fyrir þau hótel í litlum byggðalögum sem opin eru allt árið.

Rarik hefur verið með þá stefnu að niðurgreiða rafmagn til húshitunar heimila á köldum svæðum. Slík niðurgreiðsla til ferðaþjónustufyrirtækja, þó ekki væri nema yfir vetrartímann, myndi vera mikill stuðningur við rekstrarumhverfi ferðaþjónustunnar. Ferðaþjónustuaðilar í dreifbýli á Snæfellsnesi telja sig einnig vera að greiða óhóflega há fasteignagjöld af aflögðum úтиhúsum. Telja þeir að lægri fasteignagjöld á þessum húsum gætu ef til vill leitt til þess að í framtíðinni væri hægt að breyta þeim og nýta til ferðaþjónustu.

Leggja þarf áherslu á að lengja ferðamannatímann á Snæfellsnesi. Til að byrja með þarf að fjlóga ferðamönnum á jaðartímum en stefna svo markvisst inn á haust- og vetrartímann.

8.1. Arðsemi:

Þar sem ferðaþjónustan er ung atvinnugrein sem krefst mikilla fjárfestinga sem skila arði hægt þarf að finna leiðir til að styðja þannig við atvinnugreinina að arðsemi innan hennar aukist.

Stefna:

- Lögð verði áhersla á að auka arðsemi fyrirtækja innan ferðaþjónustu á Snæfellsnesi.

- Rekstrarumhverfi atvinnufyrirtækja á Snæfellsnesi verði það gott að það teljist akkur í því að reka fyrirtæki í ferðaþjónustu þar.
- Lögð verði áhersla á þann skilning að ferðaþjónusta er atvinnugrein sem þarf sinn uppbyggingartíma og skilar ekki arði á skömmum tíma.
- Fasteignagjöld á aflögðum úтиhúsum verði endurmetin.
- Hvatt verði til þess að raforka til húsahitunar ferðaþjónustufyrirtækja verði niðurgreidd, a.m.k. yfir vetrartímann.

8.2. Fræðsla:

Stundum er ferðaþjónustu líkt við ísjaka, en aðeins 10% hans er sýnilegur á yfirborði sjávar. Á vissan hátt er einungis hluti af ferðaþjónustunni sýnilegur, þar sem atvinnugreinin hefur áhrif á svo margar aðrar atvinnugreinar samfélagsins. Undir ferðaþjónustu er hægt að fella gistihús, veitingahús, bílaleigur, ferðaskrifstofur og afþreyingarfyrirtæki. En matvöruverslanir, bakarí, sjóppur og bankar njóta líka viðskipta frá ferðamönnum, svo afleiddar tekjur af ferðaþjónustu geta oft verið mun meiri en greinin sjálf sýnir. Öll uppbygging og viðhald á byggingum til ferðaþjónustunnar skapar atvinnu fyrir smiði, málara, rafvirkja og aðra iðnaðarmenn og svo mætti lengi telja.

Stefna:

- Lögð verði áherslu á að kynna margfeldisáhrif ferðaþjónustu á Snæfellsnesi og framlegð hennar til annarra atvinnugreina á nesinu.
- Lögð verði áherslu á fjalla um það opinberlega í sveitarfélögunum að mun fleiri stunda ferðaþjónustu en þau 10% ferðaþjónustupíramídans sem selja gistingu og afþreyingu.

8.3. Lánamál:

Flestir eru sammála um að lengja þurfi lán til ferðaþjónustufyrirtækja, en stærstu lánveitingar til hennar eru veittar í gegnum Byggðastofnun. Samhliða því er talið að lækka þurfi vexti af lánum til ferðaþjónustunnar og auka styrki til nýsköpunar, vörupróunar, aðlögunar og undirbúnings í greininni.

Stefna:

- Lögð verði áhersla á að leysa vanda landsbyggðahótela með sértækum lánanaðgerðum til hótela sem starfrækt eru allt árið.
- Tryggð verði hagstæð langtímalán með lægri vöxtum og lægri endurgreiðslubyrði til að byggja upp ferðaþjónustu á Snæfellsnesi.
- Lögð verði áhersla á að útvega þolinmótt fjármagn til ferðaþjónustu á Snæfellsnesi.

8.4. Frumkvöðlar/nýsköpun:

Kjarkmiklir og hugaðir frumkvöðlar eru nauðsynlegir hverju landssvæði, því með hugmyndum sínum og nýbreytni hrinda þeir oft í framkvæmd aðgerðum sem verða til

hagsbóta fyrir allt svæðið/sveitarfélagið. Sveitarfélögin á Snæfellsnesi leggja því ríka áherslu á að styðja við bakið á frumkvöðlum og fagna allri nýsköpun sem leiðir til nýrra atvinnutækifæra í sveitarfélögunum.

Mikilvægt er jafnframt að þeir frumkvöðlar sem standa að uppbyggingu á hvers kyns þjónustu fyrir ferðamenn á svæðinu vinni að uppbyggingu sinni í samræmi við stefnumótun sveitarfélaganna að sjálfbærri ferðaþjónustu og hafi ætíð langtímanýtingu auðlinda að leiðarljósi.

Stefna:

- Sveitastjórnir á Snæfellsnesi hvetji og styðji við bakið á frumkvöðlum í ferðaþjónustu.

9 MARKAÐSMÁL

Lykilatriði:

- Sameiginlegt vefsetur fyrir Snæfellsnes
- Sameiginlegir innlendir og erlendir kynningarbæklingar fyrir Snæfellsnes
- Lenging ferðamannatímans á Snæfellsnesi
- Heildræn markaðssetning á öllu Snæfellsnesi

Með sameiginlegri stefnumótun í sjálfbærri ferðaþjónustu er ljóst að Snæfellsnes þarf að markaðssetja sig sem eina heild héðan í frá. Fjallað var um ímynd og sérstöðu Snæfellsnes í fyrsta kafla stefnumótunarinnar, en sérstaða svæðis verður til úr tveimur meginþáttum – *menningu og umhverfi*. Það er síðan hlutverk þeirra sem að markaðssetningunni standa að vinna sem best úr þessum þáttum. Góður ferðamannastaður eins og Snæfellsnes þarf að geta boðið upp á fjölbreytta afþreyingu í dulmögnum umhverfi sem nærir bæði líkama og sál.

Trúverðugleiki þeirrar ímyndar sem Snæfellsnes hefur er mikilvægur og þarf að ná til allra þeirra þáttu sem móta hana, hvort sem um er að ræða náttúru, menningu eða gæði. Hafa ber í huga að í dag er ásókn í það sem er framandi, sérstakt, sjálfbært og öruggt. Hughrif skapa jarðveginn fyrir langtíma virkni og áhuga meðal væntanlegra viðskiptavina en merkingin þarf að vera heil og sönn. Ferðamaður samtímans leitar eftir því að saman fari upplifun, fræðsla og afslöppun.

Ferðaþjónusta á Snæfellsnesi þarf að vera meðvituð um þau áhrif sem hún getur haft á efnahagslíf, umhverfi, menningu og félagslegar hefðir. Þess vegna tekur sjálfbær ferðaþjónusta mið af öllum þessum þáttum. Jafnframt þarf að leggja áherslu á vel menntað starfsfólk sem er hæft til að veita góða þjónustu á öllum sviðum. Ferðafólk sem kemur oft er verðmætara en þeir sem koma bara einu sinni og því er mikilvægt að safna upplýsingum um viðskiptavini ferðaþjónustufyrirtækja á Snæfellsnesi. Nú til dags tekur fólk almennt styttri frí í einu, en fyrir bragðið fer það í fleiri ferðir árlega og ferðast það víðar. Mikilvægt er líka að hafa í huga þá staðreynd að ferðalög nú eru þemategndari en þau hafa áður verið. Menn ferðast yfir hálfan hnöttinn bara til að skoða hvali eða einhverja ákveðna fuglategund. Í leiðinni njóta þeir margra annarra þáttu, en hvatinn að ferðinn var eitthvað eitt tengt áhugamáli þeirra.

Þróun í rafrænum viðskiptum og samskiptum koma væntanlega til með að hafa mikil áhrif á næstu árum og breyta upplýsingaflæði og ákvörðunarferli hjá ferðamönnum. Því er mikið atriði að ráða sinni rödd með því að eiga möguleika á að kynna Snæfellsnes eins og heimamenn vilja að það sé selt.

9.1. Markaðssetning Snæfellsness:

Áhersla skal lögð á það héðan í frá að markaðssetja Snæfellsnes sem eitt svæði. Jafnframt verði gerð um það tillaga, hvar og hvernig best sé að standa að slíkri

markaðssetningu. Öll markaðsmál verði undir einni stjórn og fylgja stefnu sveitarfélaganna í sjálfbærri ferðaþjónustu.

Til að standa straum af kostnaði við markaðssetningu Snæfellsness standa sveitarfélögin að stofnun Markaðssjóð Snæfellsness. Leitað verður eftir opinberum fjárfamlögum í sjóðinn, sem jafnframt verður styrktur af heimamönnum. Einnig má fjármagna starfsemi sjóðsins með því að sækja um styrki til aðila sem veita árlega fjármagni til ýmissa mála.

Stefna:

- Sett verði upp vefsetur fyrir Snæfellsnes undir léinu www.snaefellsnes.is eða www.snaefellsnes.com. Að vefsetrinu standi sveitarfélög og ferðaþjónustuaðilar á Snæfellsnesi.
- Útbúinn verði sameiginlegur kynningarbæklingur fyrir innlendan og erlendan markað ár hvert.
- Lögð verði áhersla á að byggja upp tengsl við sérstakra áhugahópa innanlands og erlendis og bjóða heimsóknir á Snæfellsnes utan háannar. Í þessum áhugahópum gætu verið jarðfræðingar, fuglaskoðrar, fólk með áhuga á álfum, hvöllum eða öðru því sem telst sérstaða Snæfellsness.
- Stofnaður verði Markaðssjóður Snæfellsness sem sér um kostnað við markaðssetningu á svæðinu.
- Snæfellsnes verði kynnt á a.m.k. einni erlendri ferðasýningu árlega.
- Lögð verði áhersla á að lengja ferðamannatímann á Snæfellsnesi.

9.2. Samvinna:

Flestum er ljóst mikilvægi samvinnu og gera sér grein fyrir því að meiru er hægt að áorka sem ein samstæð heild en sem margar smáar einingar. Því er eindregið lagt til að sveitarfélög og aðilar innan ferðaþjónustu á Snæfellsnesi sameini krafta sína í því að skapa Snæfellsnesi þá ímynd að það sé öflugt og verðmætt vörumerki í ferðaþjónustu. Með samstilltu átaki er hægt að ná undraverðum árangri en mestu máli skiptir þó að allir séu að stefna í sömu átt.

Stefna:

- Sveitarfélög og ferðaþjónustuaðilar á Snæfellsnesi sameini krafta sína í því að skapa Snæfellsnesi þá ímynd að það sé öflugt og verðmætt vörumerki í ferðaþjónustu.
- Samstarfsaðilar hafi sameiginlega sýn, eins og kemur fram í þessari stefnumótun og úthald til þess að fylgja eftir þróunarstarfi til að ná tilsettum árangri.
- Unnið verði af heilum hug að heildraðni markaðssetningu.
- Haga þarf ákvörðunum og gerðum í ferðaþjónustu á Snæfellsnesi með þeim hætti að það veki áhuga og löngun til að eiga samskipti við svæðið.